

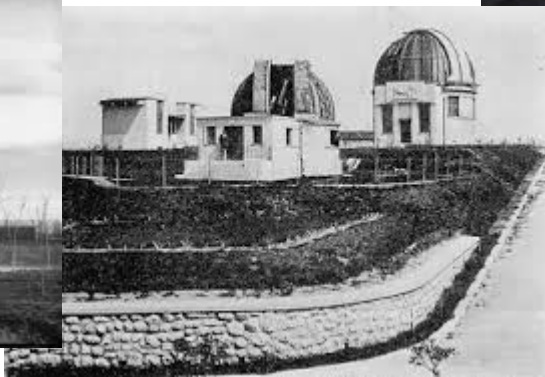
Nova era posmatračke astronomije u Srbiji: Astronomska Stanica Vidojevica

Oliver Vince

Astronomska opservatorija u Beogradu
Upravnik Astronomske stanice Vidojevica
ovince@aob.rs

Plan izlaganja

- Istorija ASV
- Materijalni resursi Stanice
- Rapoloživi instrumenti
- Aktivni posmatrački programi
- Planovi
- Prilika za doktorske teze

Zgrada sa
mehaničarsko-
stolarskom
radionicom sa
dva stana

Stanovi
astronoma

Glavni ulaz
sa dva
stana

Astrogeodetski
paviljon

grupa za relativne koordinate

Upravna zgrada sa paviljonom
"tražioca kometa"

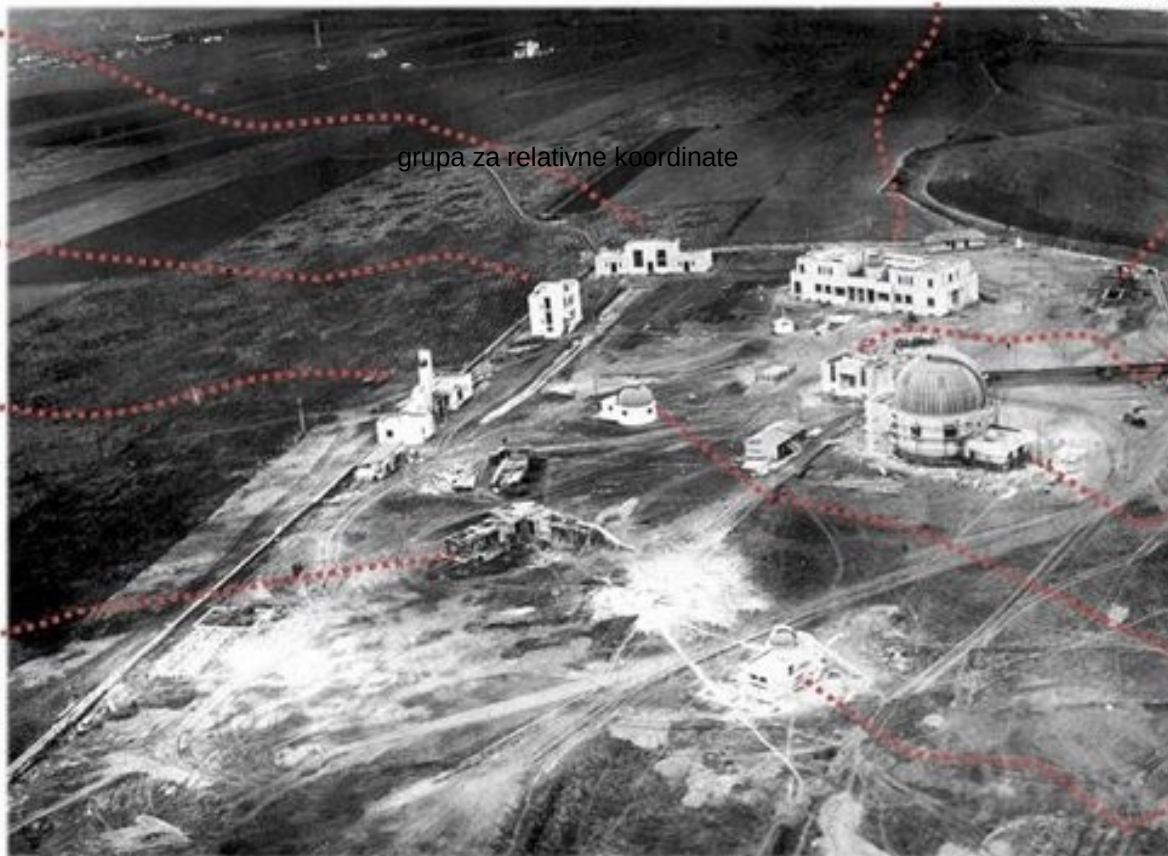
Kula-
vodotoranj
(ovde tek u
temeljima)

Paviljon Malog
meridijanskog
kruga

Paviljon
Velikog
refraktora

Paviljon Malog
refraktora

Paviljon
Astrografa

Astronomska opservatorija Univerzitetu u Beogradu,
tokom izgradnje (april 1931.god.)

11 instrumenata postavljeno od 1929-1932 i posle II SR

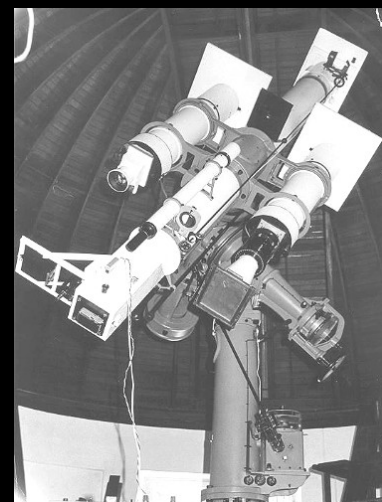
- veliki Cajsov refraktor 65/1055 cm
- mali Cajsov refraktor 20/302 cm
- veliki vertikalni krug 190/2578 mm
- veliki pasažni instrument 190/2578 mm
- meridijanski krug 190/2578 mm
- Cajsov tražioc kometa 20/133 cm
- mali pasažni instrument 100/1000 mm
- zenit teleskop 110/1287 mm
- mali Cajsov astrograf 160/800 mm
- još jedan broj manjih instrumenata
- i još nekoliko časovnika i hronometra.

8 radnih grupa do '60 godina prošlog veka

- grupa za časovno vreme i geografsku dužinu
- grupa za izučavanje pomerenja Zemljinih polova
- grupa za relativne koordinate
- grupa za apsolutne rektascenzije
- grupa za apsolutne deklinacije
- grupa za dvojne zvezde
- grupa za male planete, komete i satelite
- grupa za astrofiziku

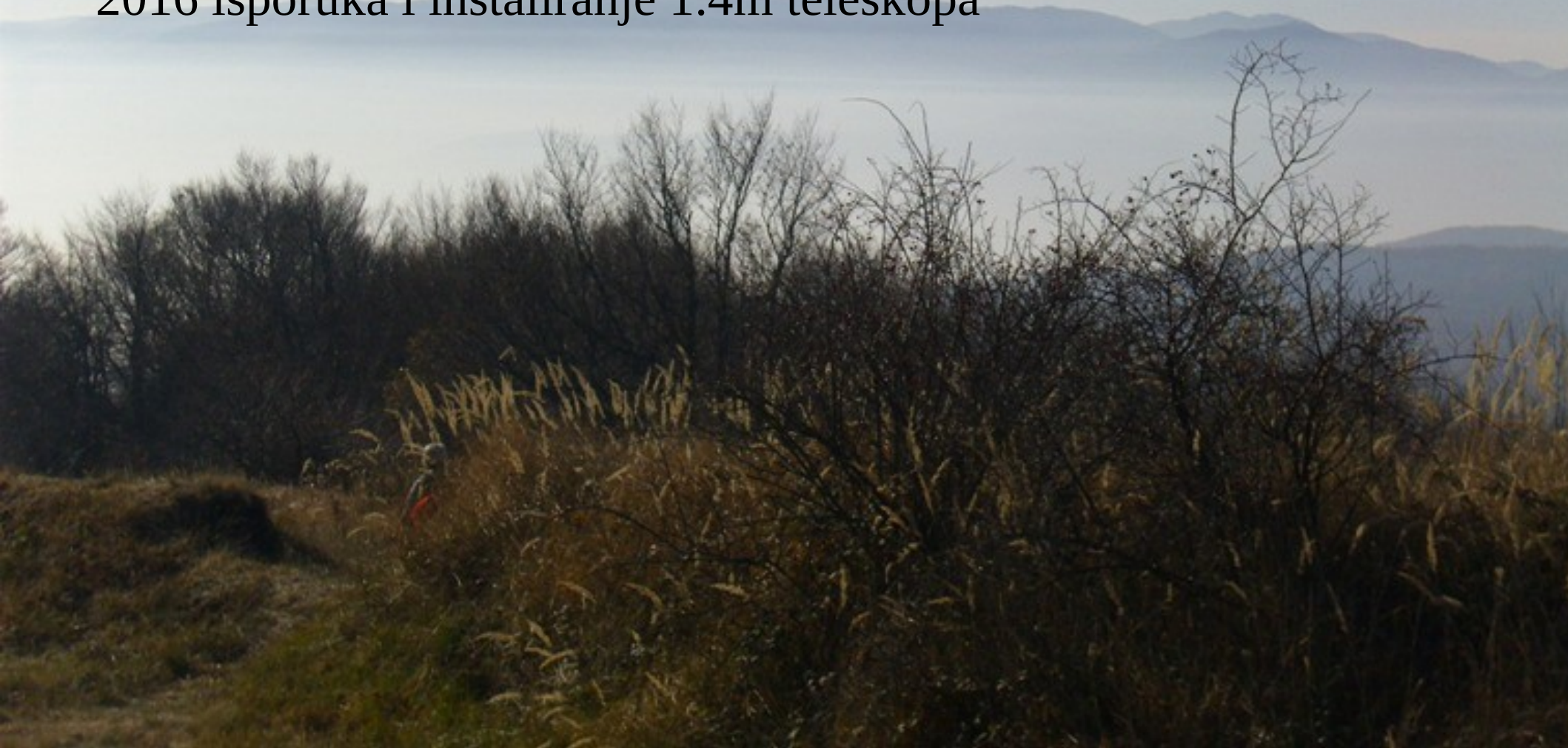
'60 – '80 prošlog veka posmatračka astronomija bila u procvatu

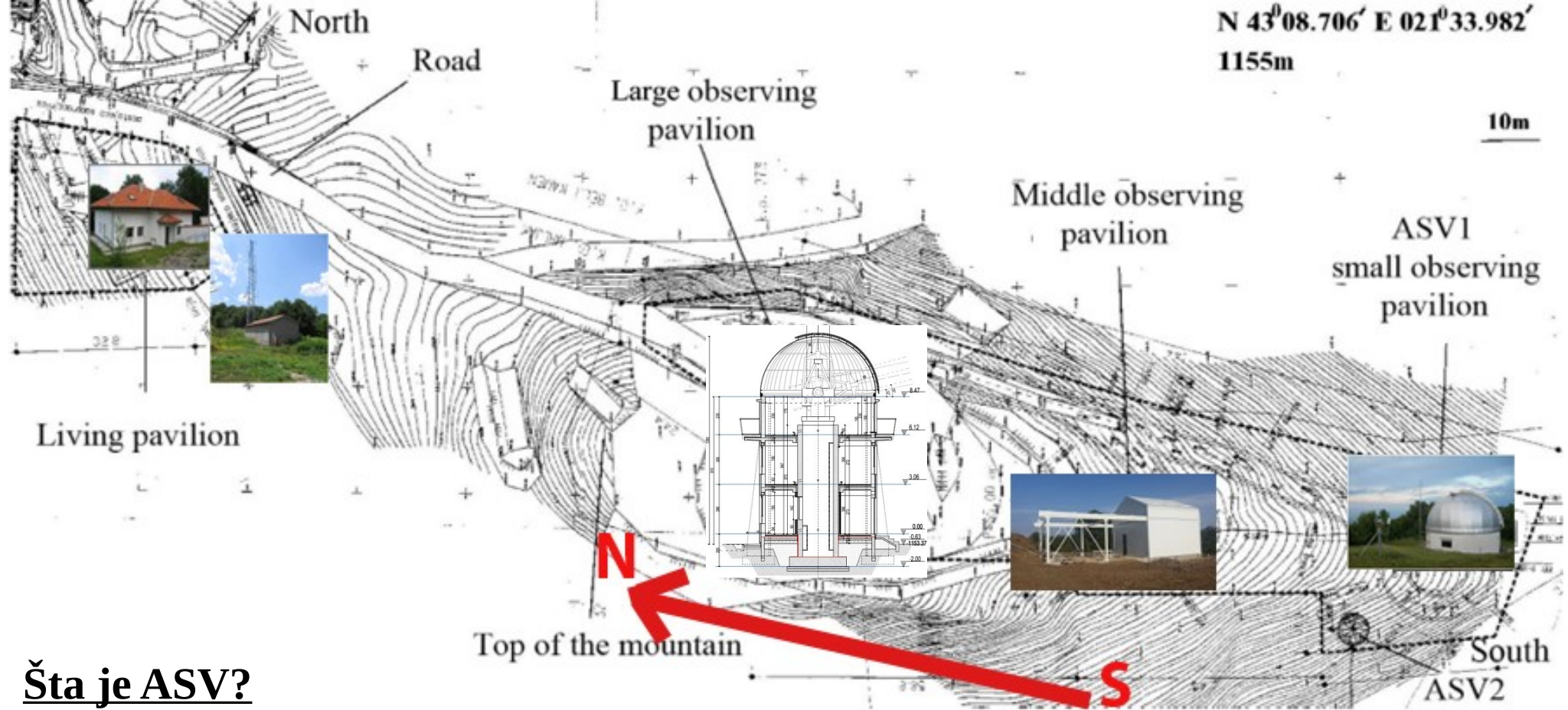
'80 godine prošlog veka

- 2003 Parcela na Vidojevica je dodeljena AOB na korišćenje od vojske
- 2005 nabavljen 60cm teleskop
- 2005-2010 razvijaja se infrastruktura (paviljoni, internet, voda itd.)
- 2010 instaliran 60cm teleskop i počinje se sa radom
- 2010-2011 nabavljeni pomoćni instrumenti (all-sky, meteo, seeing kame)
- 2010 počinje 3-godišnji FP7 EU projekat BELISSIMA
- 2016 isporuka i instaliranje 1.4m teleskopa

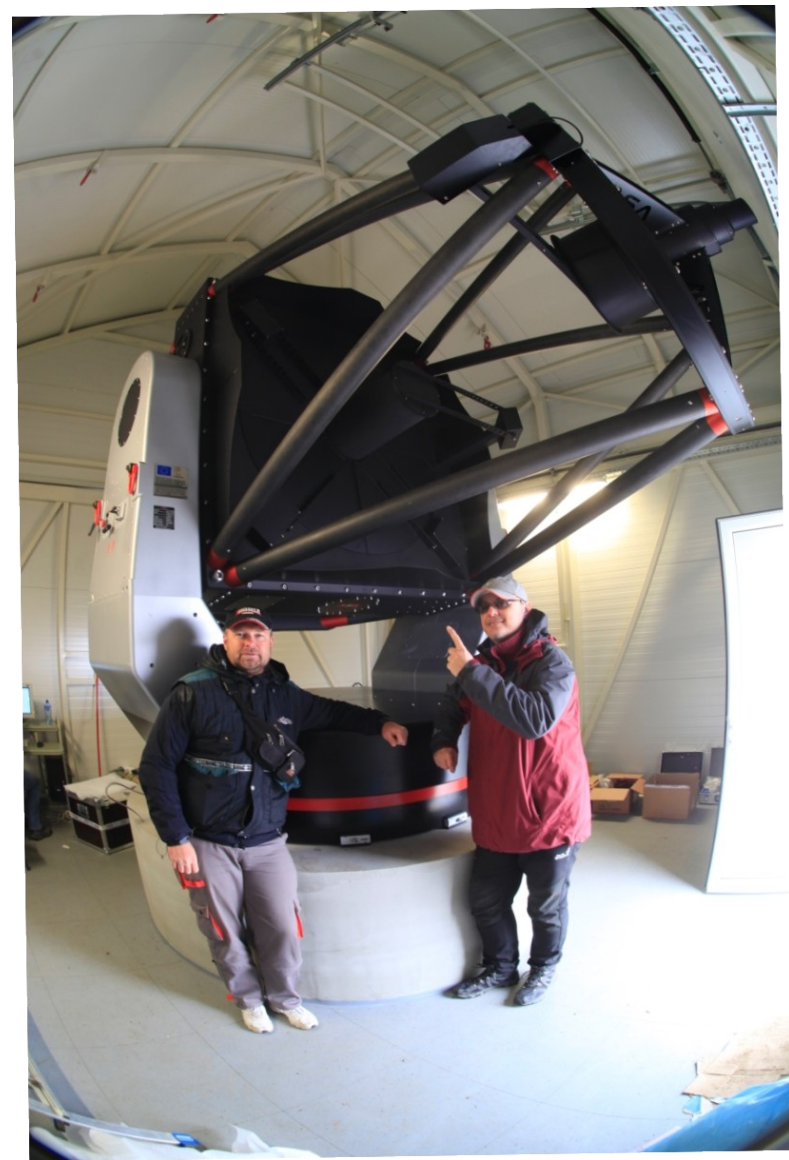

Šta je ASV?

- * Pos. stanica na planini Vidojevica
- * Planina na ~25km od Prokuplja
- * Namorska visina ~1150m
- * Stanica sa dobrim uslovima za posmatranje
- * Stanica sa ~100 vedrih posmatračkih noći
- * Stanica sa ~30-40 iskorišćenih fotometrijskih noći
- * Stanica sa razvijenom infrastr. (struje, voda, paviljon, internet)
- * Stanica sa raznovrsnim posmatračkim programom

Rapoloživi instrumenti

Main Menu

- Home
- Kalendar aktivnosti
- Meteorološka stanica
- Meteorološka prognoza
- All Sky Current Image
- Korisni linkovi
- Kako posetiti A5 Vidojević
- Instruments & Cameras
- The 80cm telescope

October 2016

M	T	W	T	F	S	S
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

All Sky Current

Vidojevica the last nights time lapse allsky videos playlist:

Trenutno vreme:
11 Oct 2016 -- 14:51

Vreme merenja podataka:
11 Oct 2016 -- 14:49

Aktuelni podaci:

Temperatura = **8.1 °C**
Pritisak = **979.2 mb**

Vlažnost = **100%**
Tačka rošnja = **8.1 °C**

Brzina vetra = **0.0 m/s**
Pravac vetra = **---**
Udarci vetra = **0.0 m/s**
Subjektivni osećaj temperatura = **8.8 °C**

S. zračenje = **79 W/m²**
UV indeks = **0.7**

Kiša / 15 min. = **0.0mm/h**

U zadnjih 15 min. nije bilo kiše!

60cm teleskop

Važni momenti vezani ta teleskop:

- instaliranje/kalibracija teleskopa
- obezbedjivanje tople sobe
- sinhronizacija kupole sa teleskopom

Paviljon za 60cm teleskop

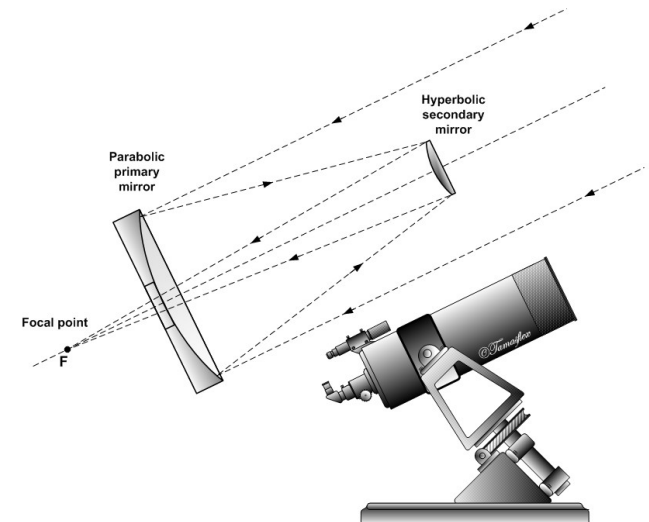

60cm teleskop

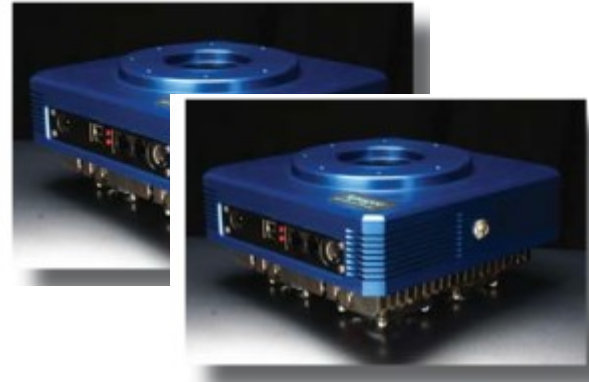
Karakteristike:

- ASA proizvođač
- EQ montaža
- Cassegrain teleskop
- 60cm primar (LOMO)
- 20cm sekundar (LOMO)
- $F=6m$ (3m)

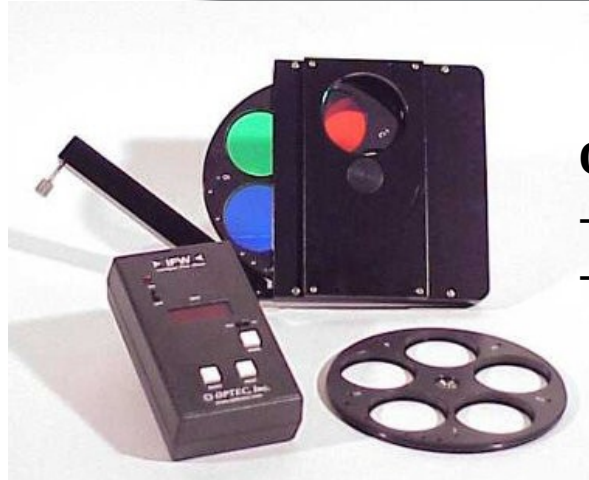

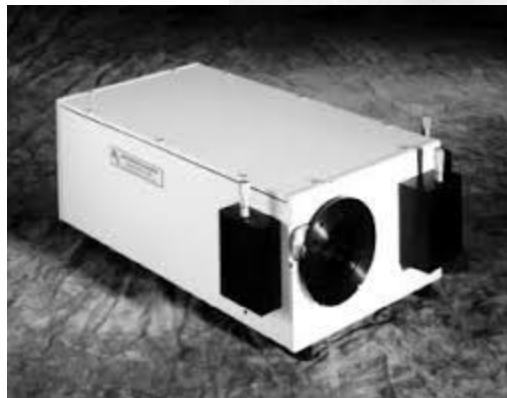
Šta raditi na 60cm teleskopu?

CCD kamera
Apogee U42
Apogee E47

Opted IFW
- Johnson-Cusin BVRI
- Strongrem ubvy

ACTON SpectraPro 750
- filtrima
- optička vlakna
- kalibracionom lampom

FOTOMETRIJA ASTROMETRIJA

- adaptirai CCD i FW na teleskop
- Testirali teleskop i CCD kameru
- započeta su posmatranje

SPEKTROSKOPIJA

- adaptiran na 60cm teleskop
- testiran na Suncu (Vince&Lalović)
- isproban na sjajnijim zvezdama
- bez preciznog navodjenja objekta na optičko vlakno

POSMATRAČKE KARAKTERISTIKE

- Vidno polje: 15' x 15' (30' x 30')
- Empirijska vrednost limita magnitude: V~18 (stakovanjem više)
- Fotometrijska preciznost ~0.01 mag (→ → → 0.001 mag)

FOTOMETRIJA ASTROMETRIJA

- adaptirai CCD I FW na teleskop
- testiran
- započeta su posmatranje

SPEKTROSKOPIJA

- adaptiran na 60cm teleskop
- testiran na Suncu (Vince&Lalović)
- isproban na sjajnijim zvezdama
- bez preciznog navodjenja objekta na optičko vlakno

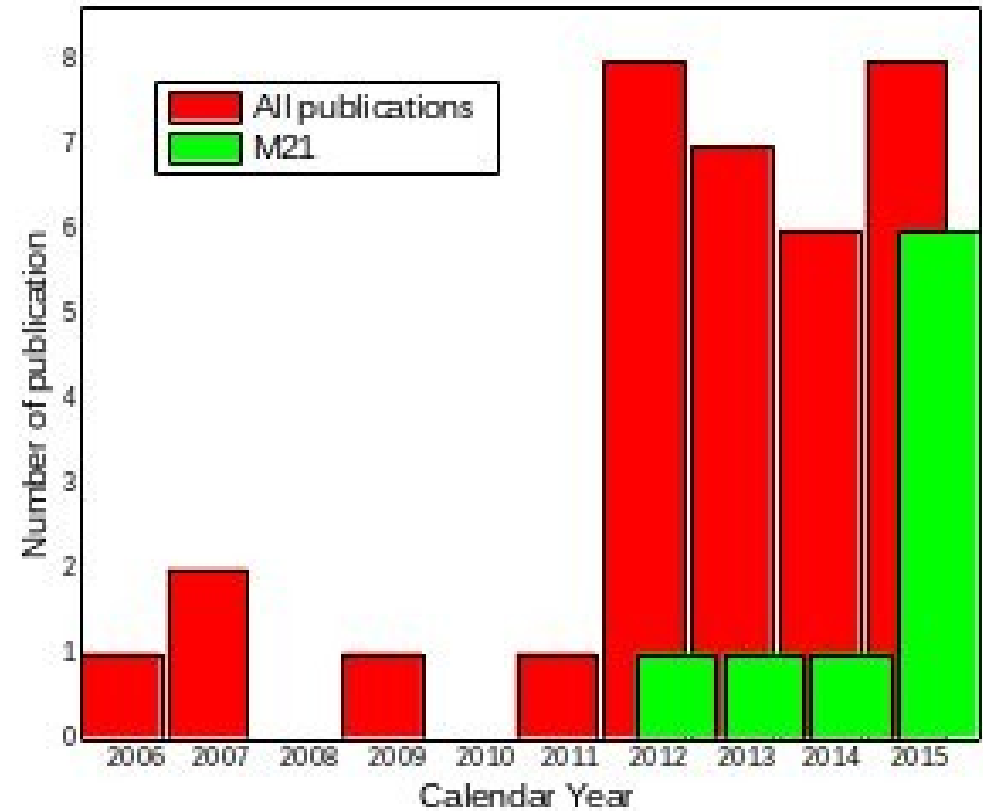
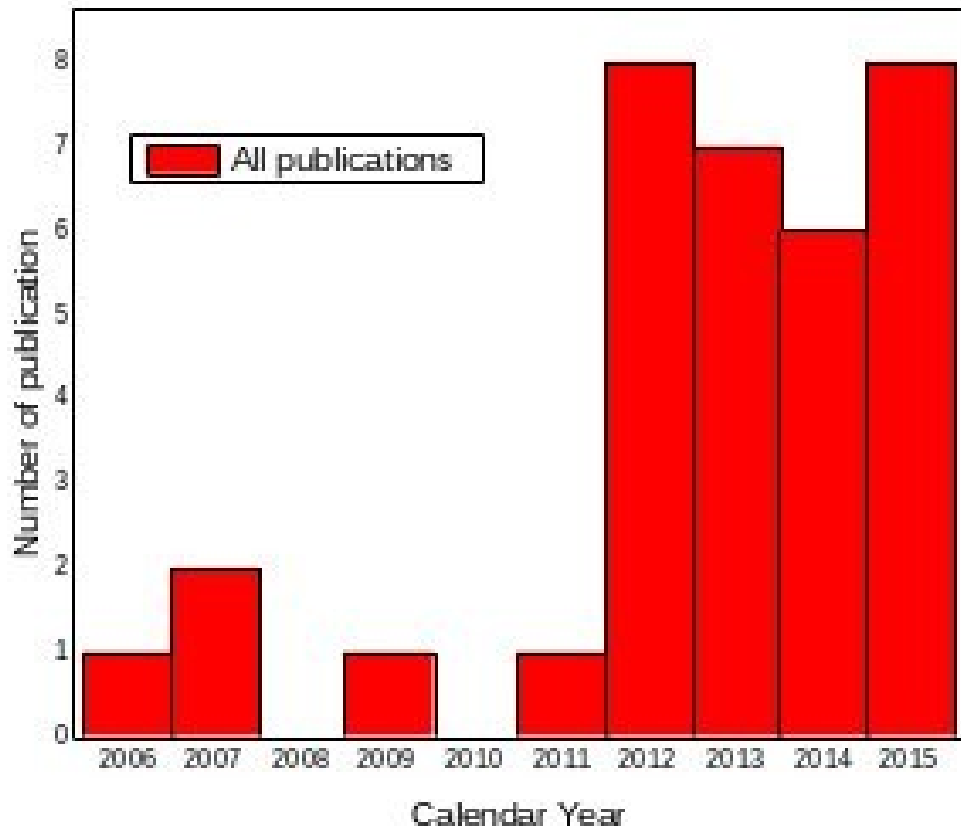
POS. PROJEKTI

- * Vizuelno dvojni/višestruki sistemi => orbitalni parametri sistema
- * Eklipsno dvojni sistemi => fundamentalni parametri (masa, P ...)
- * Astrometrija kvazara => apsolutni referentni koordinatni sistem
- * GAIA => fotometrijski follow-up tranzita (SN, Microlensing itd)
- * WEBT => fizika blazara
- * DGSAT => proučavanje patuljastih galaksija => evolucija galaksija

Rezultati rada do 2016

Ukupan broj objavljenih radova: 34

Broj radova u M21: 9

Paviljon za 1.4m teleskop

Opšte informacije

- * Roll-roof paviljon
- * Topla soba
- * Klimatizovan
- * Higromatizovan
- * Automatizacija u toku

Dinamika izgradnje paviljona

Jun 2014 – Obrazovana je Komisija za realizaciju izgradnje paviljona

Decembar 2014 – Arhitektonski projekat je završen

Maj 2015 – Početak građevinskih radova

Oktobar 2015 – tehnički prijem

~1.5 godina za realizaciju

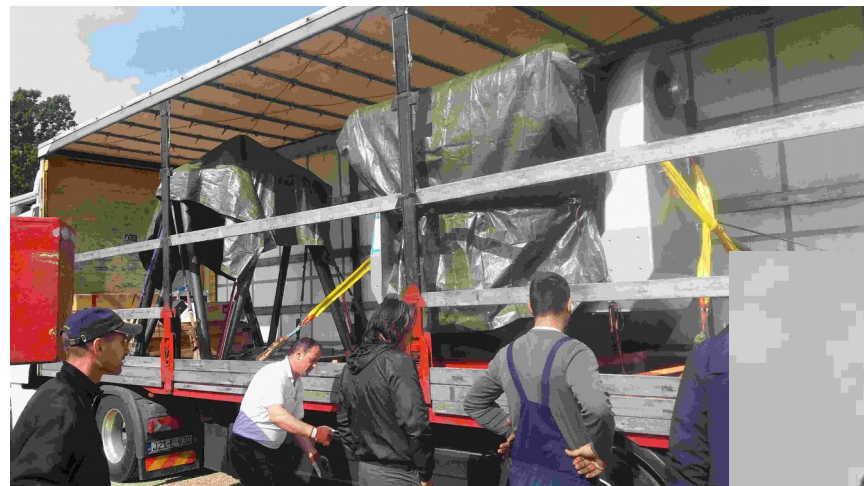

Dinamika nabavke teleskopa

- 2010 FP7 EU projekat BELISSIMA
- 2010-2013 Rad na specifikaciji teleskopa
- 2010-2013 Špijunaža teleskopa
- Maj 2013 Raspisan je tender za nabavku teleskopa
- Mart 2014 Potpisan ugovor sa ASA
- 2014-2016 Rad na teleskopu
- 2014-2016 dva testa 1.4m teleskopa u ASA
- Maj 2016 isporuka teleskopa/instalacija/kalibracija

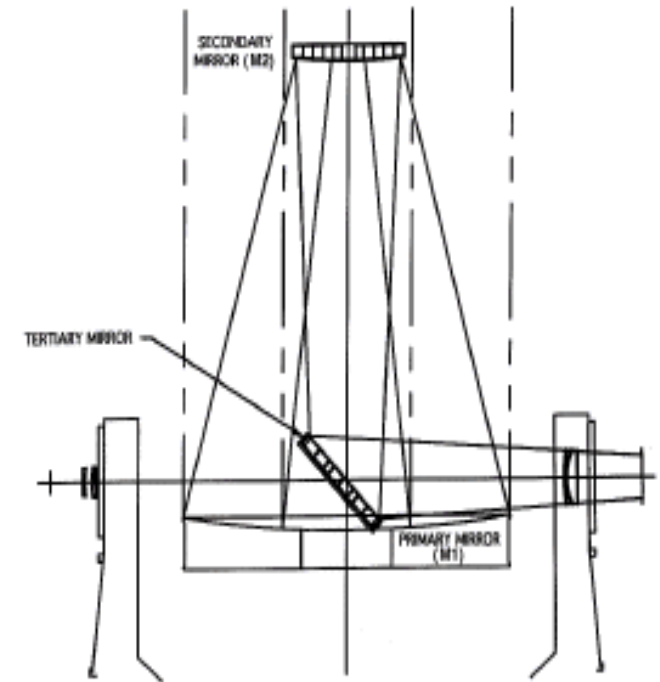
~6 godina za nabavku teleskopa

1.4m teleskop

Opšte karakteristike teleskopa:

- ASA proizvođač
- Alt-Az montaža
- Nasmith teleskop
- 1400mm primar (hyp.) LOMO
- 460mm sekundar (hyp.) LOMO
- $F=11.2\text{m}$ (10.5m FildCorr, 6.7m FocRed)

1.4m teleskop

Specijalne karakteristike teleskopa

- Elektronika u montaži
- DDM montaža
- Brzina: 6 step/sec
- Veoma precizni aps. enkoderi
- Praćenje: $< 0.5''$ RMS za 10min
- Usmeravanje: $< 5''$ RMS

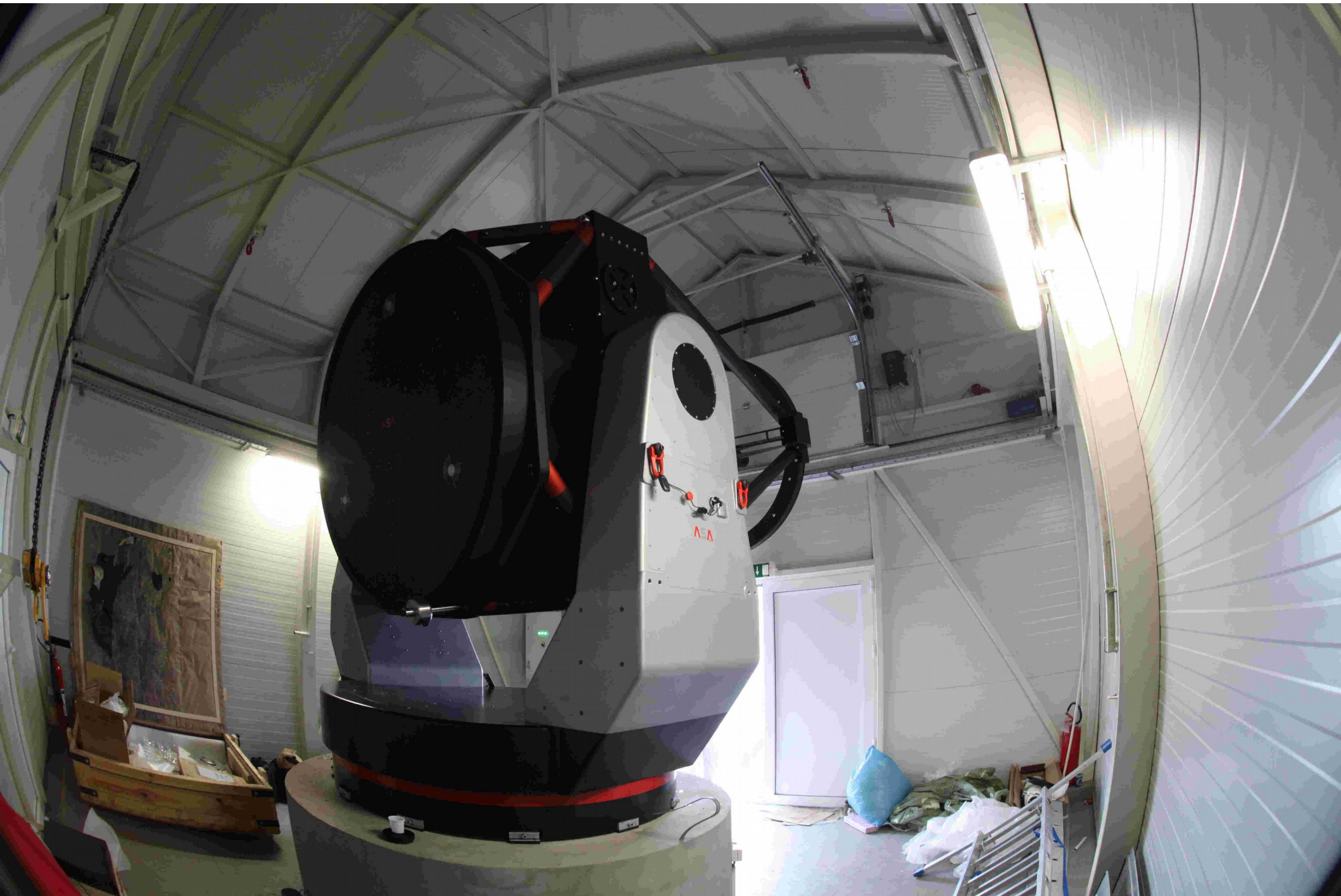

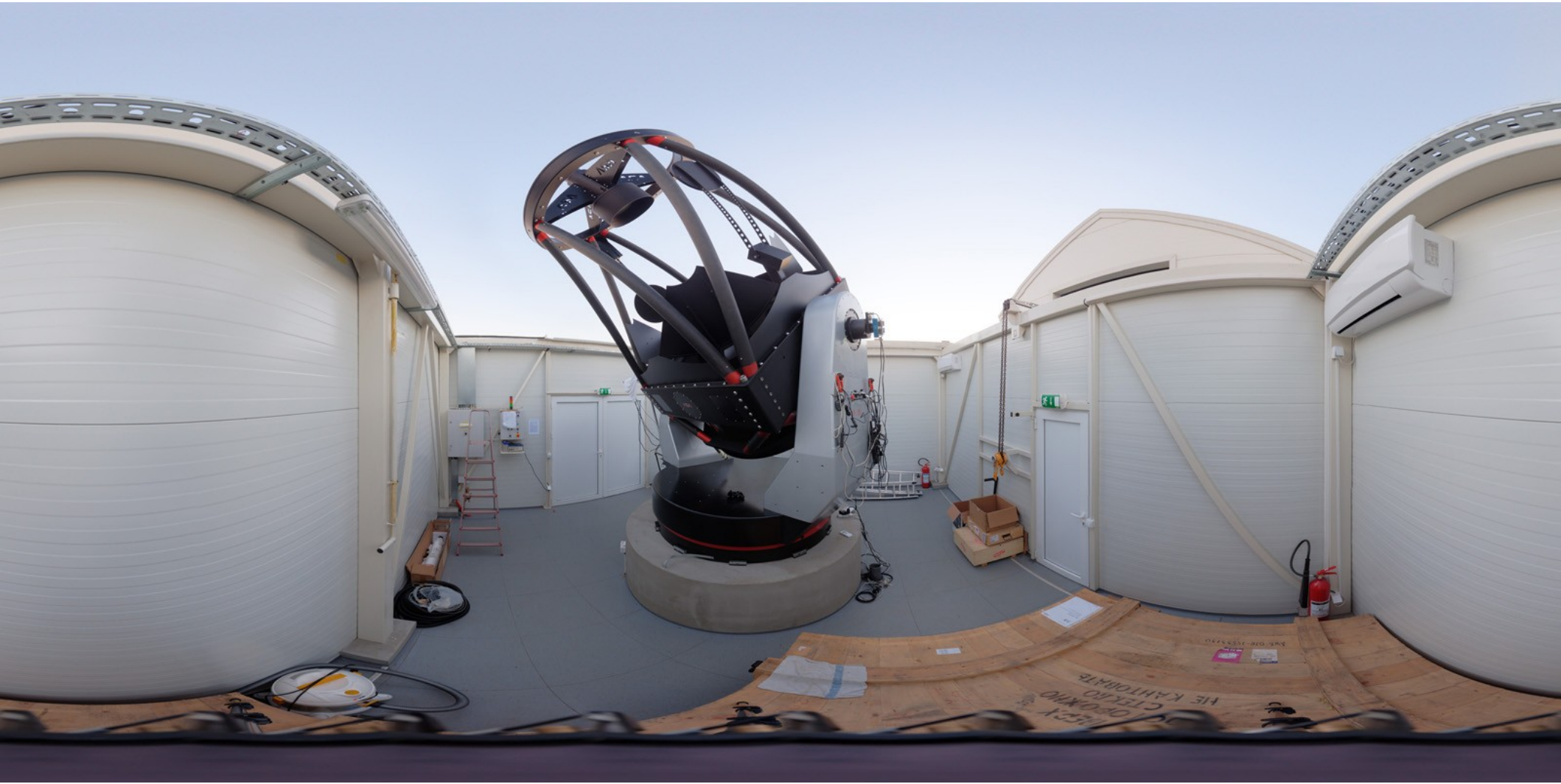

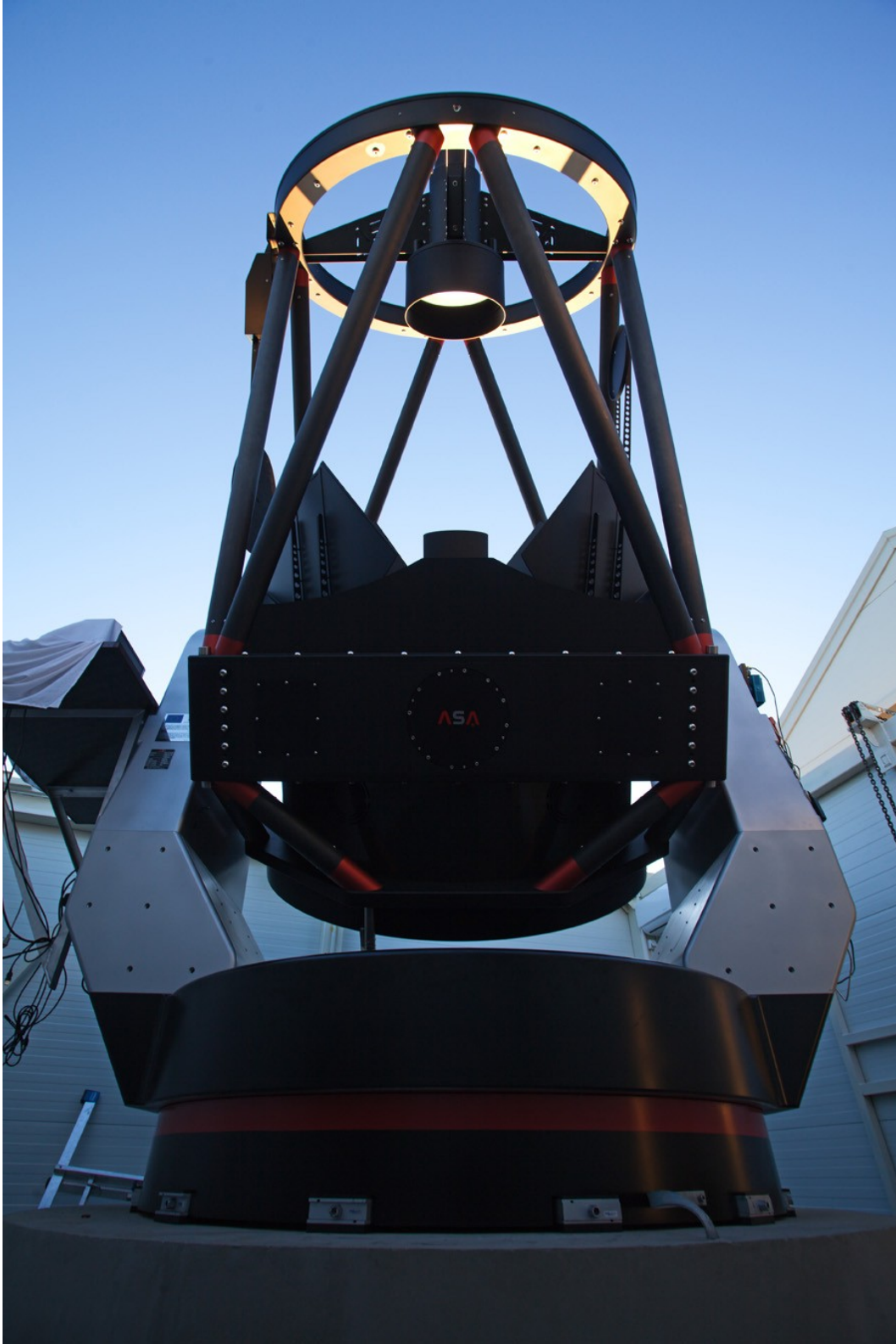

M51

M57

M64

**FOTOMETRIJA
ASTROMETRIJA**

- CCD + IFW adaptiran na teleskop
- testiran
- Radi se BVRI fotometrija i astrometrija

**POSMATRAČKE
KARAKTER.**

- Vidno polje: 9' x 9'
- Limit magnitude V ~ 20mag
- Fotometrijska preciznost ~0.01

**FOTOMETRIJA
ASTROMETRIJA**

- U42 + IFW adaptiran na teleskop
- testiran
- Radi se BVRI fotometrija i astrometrija

**POSMATRAČKE
KARAKTER.**

- * Vizuelno dvojni/visestruki sistemi => orbitalni parametri sistema
- * Eklipsno dvojni sistemi => fundamentalni parametri (masa, P ...)
- * Astrometrija kvazara => apsolutni referentni sistem
- * GAIA => fotometrijski follow-up tranzita (SN, Microlensing itd)
- * WEBT => fizika blazara
- * DGSAT => evolucija

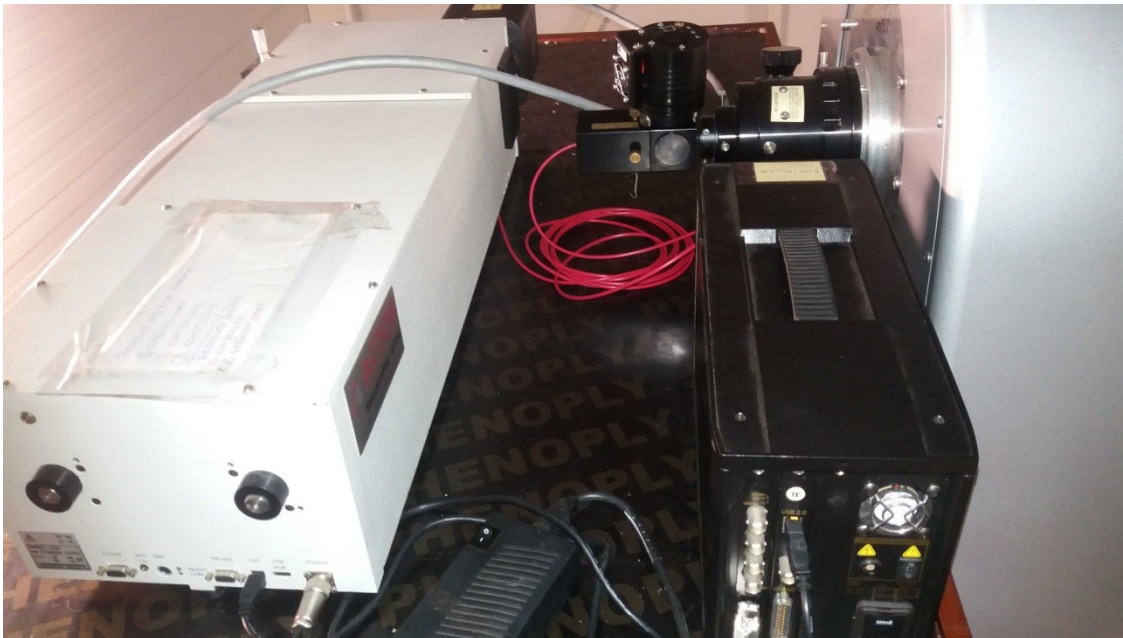
**FOTOMETRIJA
ASTROMETRIJA**

- U42 + IFW adaptiran na teleskop
- testiran
- Radi se BVRI fotometrija i astrometrija

SPEKTROSKOPIJA

- adaptiran na teleskop
- Radi se na preciznom navodjenju

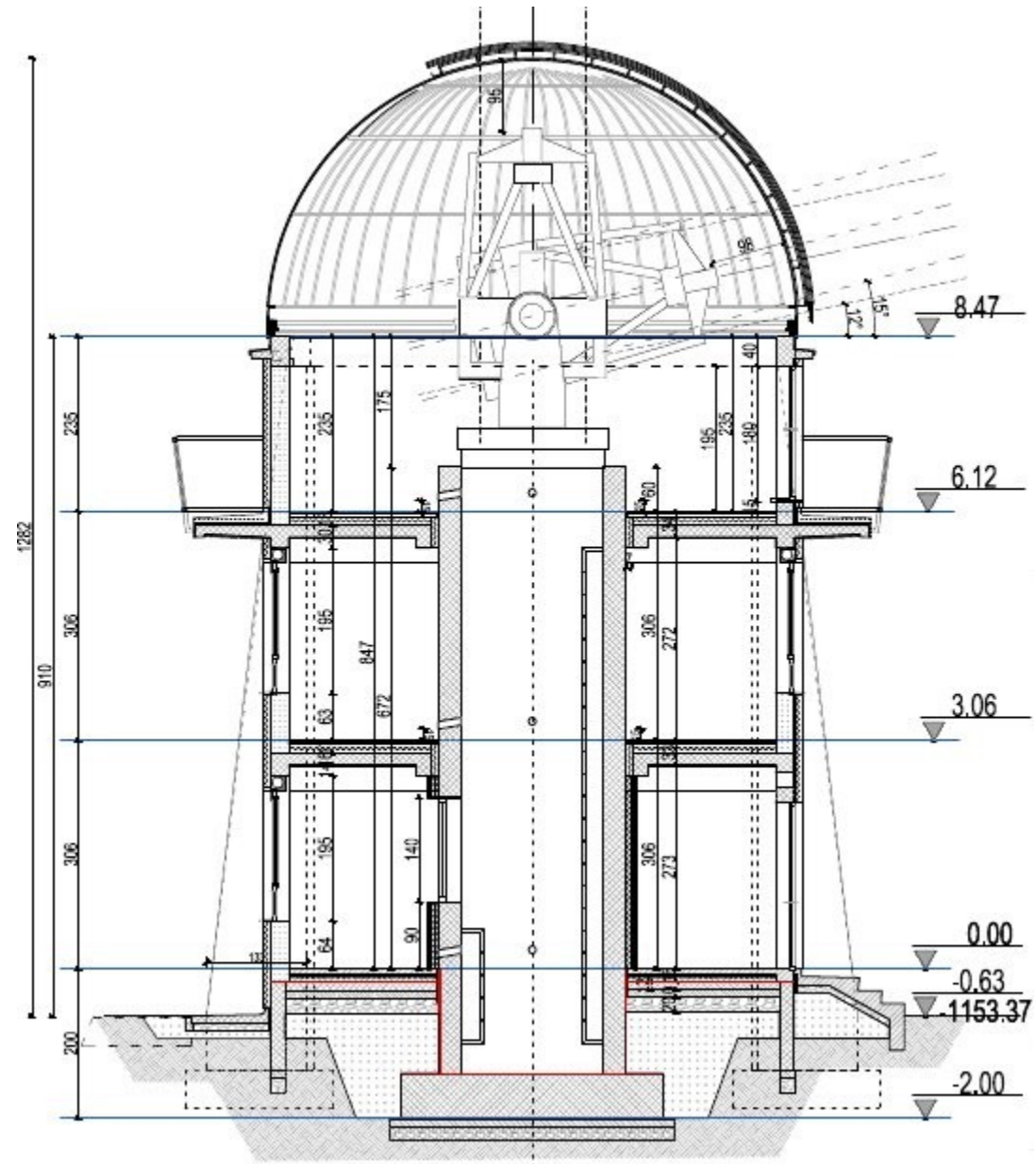

NOVI ZALET

Planovi

Paviljon sa kupolom

- Zgrada sa dva sprata
- Kupola je kupovna
- Prečnik kupole 7m
- Teleskop na 9m

Planovi

ANDOR Aspen CG42

- 2048x2048 pix
- 13.5x13.5 um
- => FOV=9x9 arcmin
- => ps=0.26 "/pix
- 1st grade
- Black Illumm.

Planovi

Automatizacija privremenog paviljona

Bezbednost teleskopa

1. Pokretanje krova
  2. Pokretanje teleskopa
  3. Zatvaranje krova vlažnost
  4. Zatvaranje krova kiša
- .....

Komotnost rada

1. Krov preko PC
  2. Higro. preko PC
  3. Klime preko PC
  4. Svetala preko PC
- .....

Zaključak

- **ASV je stanica sa velikim potencijalom za razvoj posmatračke astronomije u Srbiji**
- **Istrumenti su pogodni za dobijanje kvalitetnih astronomskih podataka**
- **ASV je doživela zrelost za edukaciju nove generacije astronoma posmatrača koji je zamalo iščezao od 1980. do 2003. godine.**

Poziv studentima da rade master/doktorske teze

Šta nudimo?

- Tema za doktorsku disertaciju
- Obuka za rad sa teleskopima
- Obuka za obradu fotometrijskih podataka (IRAF...)
- Obuka za rad na spektrografu
- Obuka za obradu spektroskopskih podataka
- Pomoć u posmatranju, obradi, merenjima i oko pisanja teze

Konkretna tema za doktorsku disertaciju

Ćirković, Vukotić & Vince

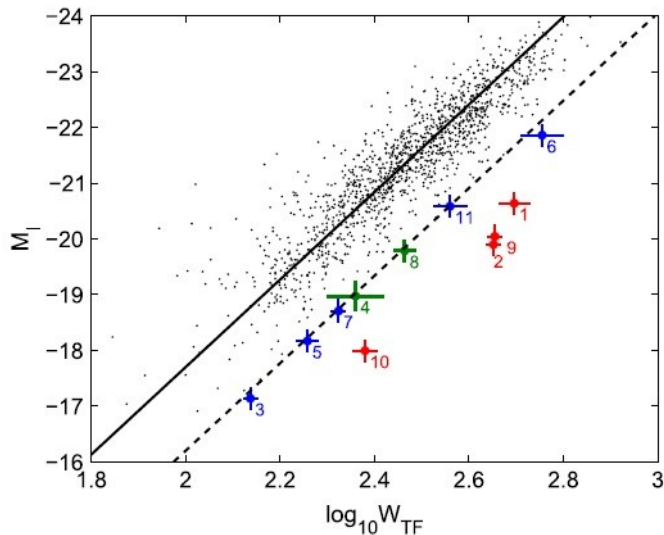
Zackrisson et al. 2015, ApJ, 810, 23

**“EXTRAGALACTIC SETI: THE TULLZ-FISHER
RELATION AS A PROBE OF DYSONIAN
ASTROENGINEERING IN DISK GALAXIES”**

Konkretna tema

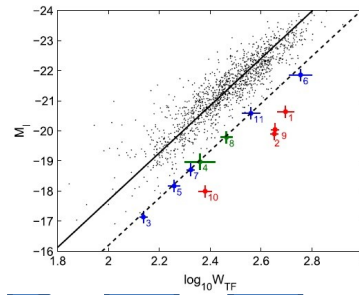
- Radi se o potrazi za ekstragalaktičkim naprednim civilizacijama
- Napredne civilizacije znaju da eksploatišu energiju sa najbliže zvezdu
- Veoma napredne civilizacije naseljavaju i eksploatisu više zvezde
- Dyson-ova sfera je megastruktura koja omedjuje zvezde
- Prirodna posledica procesa je apsorbuje vidljivo zračenje a zrači u IR
- Menja se **zračenje** i **morfologija** galaksija
- Odstupanje od Tully-Fisher relacije (Annis, 1999)

Zackrisson et al. 2015, ApJ, 810, 23

NAŠA TF RELACIJA

1. Definisanje našeg homogenog uzorka
2. Naša posmatranja (spek/fotom)
3. Data mining

PROUČAVANJE KANDIDATA

1. Merenje širine linija (spektroskopija)
2. Merenje luminoznosti u IR (fotometrija)
3. Data mining

FABER-JACKSON

